CONCILIEREA INTERNAŢIONALĂ – MIJLOC POLITICO-DIPLOMATIC DE SOLUŢIONARE PAŞNICĂ A DIFERENDELOR INTERNAŢIONALE

INTERNATIONAL CONCILIATION - POLITICAL-DIPLOMATIC MIDDLE OF PASSIVE SOLUTION OF INTERNATIONAL DIFFERENCES

***ZAHARIA Virginia**, doctor în drept;*
***LUCA Ala**, doctor în drept,*
Universitatea de Stat din Moldova

***SUMMARY:** International reconciliation is a way of diplomatically resolving international disputes, as a result of the experience gained in the work of the international commissions of inquiry and the concern to overcome the constant difficulties in their functioning.*

We believe that international counseling is an important means of resolving disputes involving the examination of factual circumstances, as evidenced by numerous treaties that govern this procedure. This is very convenient for the states in dispute because it is done in accordance with the judicial procedure, so it implies an objective examination of all the circumstances of the case, but at the same time the pronounced solution has no binding effect on the parties.

***Keywords:** international conciliation, international dispute, international conciliation commission, international arbitration, peaceful settlement.*

Concilierea internaţională este o modalitate de soluţionare pe cale diplomatică a unor diferende internaţionale, fiind apărută ca urmare a experienţei dobândite în activitatea comisiilor internaţionale de anchetă şi preocupările de a înlătura dificultăţile constante în funcţionarea acestora.

Concilierea internaţională asociază elementele medierii şi ale anchetei, având şi trăsături caracteristice proprii. Spre deosebire de mediere, concilierea presupune o investigaţie realizată de un organ independent, şi nu de un terţ, care acţionează ca mediator.[1]

În raport cu ancheta, concilierea are ca obiect nu numai cercetarea faptelor, prin audierea părţilor, ci şi procedează în continuare la concilierea propriu-zisă, propunând părţilor în diferend soluţii de rezolvare a diferendului. Părţile îşi expun poziţiile asupra acestor propuneri, acceptându-le sau nu. Lucrările comisiei de conciliere au un caracter secret, publicitatea fiind interzisă până când rezultatul procedurii de conciliere este evident.[2] Din mijloacele jurisdicţionale fac parte: arbitrajul internaţional (instanţă ad-hoc sau şi permanentă) şi instanţele de judecată internaţionale permanente (Curtea Internaţională de Justiţie, Tribunalul Internaţional pentru Dreptul Mării). Atât în cazul arbitrajului internaţional, cât şi al justiţiei internaţionale, diferendul se rezolvă prin hotărârea unui organ (arbitral sau judecătoresc) căruia părţile îi supun diferendul şi se angajează să accepte şi să execute hotărârea, care este obligatorie numai pentru părţile în cauză.

Pentru comisiile de conciliere soluţionarea diferendelor este un scop; ancheta nu-şi propune soluţionarea lor, ci numai explicarea cauzelor care l-au generat şi prin aceasta înlesnirea începerii sau reluării negocierilor. Rezultă că, procedura concilierii comportă, în genere, două aspecte: elucidarea punctelor de litigiu şi concilierea părţilor.

Totodată concilierea prezintă şi elemente ce sunt de esenţa unor proceduri jurisdicţionale, fiind înfăptuită după o procedură în contradictoriu, în cadrul căreia părţile au dreptul la întrebări şi replici în vederea apărării drepturilor şi intereselor lor. Aceasta diferă de arbitraj şi soluţionarea judiciară prin aceea că presupune nu obligaţia, ci numai facultatea părţilor în diferend de a accepta soluţia recomandată de soluţia de conciliere, trecând de la mijloacele diplomatice de soluţionare la cele jurisdicţionale, îmbinând aspectele pozitive a acestora.

Caracteristic pentru conciliere este strânsa conlucrare între organul de diferend, pe o parte, iar pe de alta, între însăşi părţile în diferend. Lucrările de conciliere sunt înfăptuite de organul special creat, părţile în diferend nefiind implicate în mod direct, dar acest organ trebuie să se bucure de încrederea părţilor cu atât mai mult cu cât ele sunt acelea care propun organul de conciliere.

Reieşind din cele expuse, putem defini concilierea drept un mijloc de soluţionare paşnică a diferendelor internaţionale, care constă în examinarea diferendului de către o comisie, mai rar o persoană, sub toate aspectele şi propunerea unei soluţii, care sete recomandată părţilor, de regulă sub o forma unui raport. Autorul M. Niciu susţine că, concilierea internaţională constă în examinarea unui diferend de către un organ prestabilit sau instituit după ivirea diferendului (comisia internaţională de conciliere) cu scopul soluţionării punctelor litigioase dintre părţile în diferend şi implicarea lor.[3]

Conform opiniei autorului N. Daşcovici, concilierea este un mijloc aparte de aplanare a conflictelor prin cercetarea fiecărui diferend, sub toate înfăţişările de către un organ care se bucură de încrederea ambelor părţi, dar care, fără participarea acestora, propune o soluţie de împăcare, în mod obişnuit prin concesiune de ambele părţi, soluţie ce poate fi primită sau respinsă, într-un fel mai aparte se exprimă G. Scele: ”concilierea nu este decât continuarea negocierilor diplomatice, deoarece, dacă guvernele doresc să modifice o situaţie juridică existentă, ele pot să o facă în mod direct sau să încredinţeze această sarcină unei comisii de conciliere, rezervându-şi libertatea de a accepta sau nu noua regulă de drept propusă”.[4]

---

[1] Alexandru Bolintineanu, Adrian Năstase, Bogdan Aurescu. Drept internaţional contemporan. Bucureşti: Editura ALL BECK, 2000, p. 190.
[2] Ibidem, p.191.
[3] Marţian Nicu, Drept internaţional public, vol.2., Ed. Chemarea, Iaşi, 1996, p. 171.
[4] N.Daşcovici, Organizarea păcii şi ONU, editată de U.N.S.R., Bucureşti, 1948, p.200.

O sinteză a acestor puncte de vedere o găsim în art.1 al Regulamentului cu privire la procedura concilierii, adoptat în Institutul de Drept Internaţional în 1961: ”concilierea este un mod de reglementare a diferendelor internaţionale de orice măsură în care o comisie constituită din părţi, fie cu titlu permanent, fie la o ocazie, ca urmare a unui diferend, procedează la o examinare imparţială a diferendelor şi se străduie să definească termenii unui aranjament susceptibil a fi acceptat de părţi sau de a acorda părţilor, în vederea reglementării, orice concurs care le va fi cerut”.

În viziunea noastră concilierea este privită ca o procedură de reglementare paşnică, care constă în examinarea diferendului de către un organ prestabilit (sau stabilit după izbucnirea conflictului), alcătuit din particulari cetăţeni a statelor în conflict şi persoane din alte state, care deliberând după o procedură contradictorie propune o soluţie neobligatorie .

Concilierea internaţională se realizează de către o *comisie internaţională de conciliere* (creată de către părţi) şi constă în examinarea diferendului sub toate aspectele, concilierea părţilor şi propunerea unei soluţii, care este facultativă pentru părţi.[1]

Modul de organizare a comisiilor de conciliere se caracterizează prin două trăsături fundamentale: colegitatea şi permanenţa. Caracterul de colegitate este sugerat de însăşi noţiunea de comisie care presupune existenţa unui grup, a unui colectiv.

Procedura de alegere a membrilor comisiei este reglementată în mod diferit în tratate; însă întotdeauna naţionalii statelor în conflict fac parte din ea. În comisiile formate din cinci membri, doi dintre aceştia sunt numiţi de state dintre cetăţenii lor, iar ceilalţi trei sunt desemnaţi de comun acord. Pactul Saavedras Lamas din 1933 prevede că aceşti trei membri desemnaţi dintre naţionalii unei terţe puteri, trebuie să fie de naţionalitate diferite, să nu aibă reşedinţa lor obişnuită pe teritoriul părţilor interesate şi nici să fie în serviciul vreuneia dintre ele. Dintre aceşti trei membri, părţile îşi alegeau preşedintele comisiei.

În cazul comisiei alcătuite din trei membri, terţul neutru fiind în minoritate are o sarcină dificilă, de a menţine echilibrul dintre cei doi naţionali adverşi. Acest lucru cere mult tact şi o profundă cunoaştere a problemelor litigioase .

În opinia noastră sistemul comisiilor de conciliere formate din cinci membri este cel mai eficace din următoarele considerente: prezenţa membrilor naţionali facilitează înlăturarea anumitor dificultăţi, în timp ce predominaţia elementului neutru ar garanta obiectivitatea comisiei.

O procedură mai complexă de numire a membrilor comisiei prevede practica statelor africane, astfel Adunarea Organizaţiei Unităţii Africane alege 21 de membri pe un mandat de 5 ani care formează Comisia pentru mediere, conciliere şi arbitraj, în cadrul acesteia există Consiliul conciliatorilor, care îndeplineşte funcţiile ale comisiei de conciliere. De exemplu, comisia care a soluţionat conflictul teritorial dintre Maroc şi Algeria din 1964, avea şapte membri.

Unele tratate prevăd crearea comisiilor de conciliere alcătuite dintr-un număr par de persoane: tratatele încheiate de URSS stipulau că în caz de conflict părţile vor desemna câte doi comisari. Tratatul interamerican din 1936 pentru prevenirea diferendelor, prevedea doi membri, câte unul din partea fiecărui stat; comisiile înfiinţate prin Tratatul de conciliere şi arbitraj din 1924 dintre Ungaria şi Elveţia şi cel dintre Haiti şi Danemarca din 1938 erau alcătuite dintr-un comisar unic.[2]

Potrivit tratatului Gondra din 1923, în afara organului de conciliere propriu-zis se prevede crearea a două comisii permanente: una situată în America de Sud (Montevideo) şi alta în America de Nord (Washington), fiind constituite fiecare din trei membri desemnaţi dintre agenţi diplomatici acreditaţi în capitalele respective. Această convenţie a prevăzut că atunci când în diferend sunt interesate mai mult de două state şi interesele lor sunt mai mult sau mai puţin identice, aceste state au dreptul să mărească numărul în comisie.

---

[1] Dumitra Popescu. Drept internaţional public. Vol. II. Bucureşti: Editura Universităţii „Titu Maiorescu”, 2004, p. 101.

[2] Cloşca Ionel, Despre diferendele internaţionale şi caile soluţionării lor, Editura Ştiinţifică, Bucureşti, 1973, p.121.

În cazul tratatelor multilaterale care prevăd instituirea unor comisii de conciliere se procedează de regulă, la stabilirea unei liste de conciliatori permanenţi dintre jurişti cu o înaltă calificare recomandaţi de fiecare stat pentru o perioadă de cinci ani. În caz de diferend, statele vor constitui comisii de conciliere astfel: câte un conciliator de naţionalitatea părţilor de pe listă sau din afara ei şi un altul de pe listă, neavând naţionalitatea părţilor. Colegiul astfel constituit va desemna de pe listă un preşedinte.

O atenţie sporită se acordă caracterului de imparţialitate şi obiectivitate la numirea preşedintelui comisiei şi a celorlalţi doi membri din comisie, care şi ei reprezintă elementul neutru. Astfel, în timp ce membrii naţionali sunt numiţi în mod unilateral de către fiecare parte şi se bucură de încrederea deplină a unei singure părţi, membrii neutri se aleg de comun acord de către părţi şi trebuie să corespundă încrederii lor comune.

Pentru situaţii în care părţile nu pot să cadă de acord asupra constituirii comisiei într-o perioadă de timp, tratatele prevăd de regulă dispoziţii speciale: recurgerea la serviciile unei terţe puteri sau altui organism internaţional. Actul General de la Geneva pentru soluţionarea paşnică a diferendelor prevede ca comisiile permanente de conciliere se constituia într-un termen de şase luni, iar cele ad-hoc în termen de trei luni. Anexa la Convenţia de la Viena cu privire la dreptul tratatelor din 1969,[1] prevede pentru numirea conciliatorilor, un termen de 60 de zile de la deschiderea procedurii, după expirarea acestui termen sarcina desemnării revine Secretarului General al ONU.

Permanenţa constituie o altă caracteristică a comisiilor de conciliere. Conform regulii generale, comisiile sunt stabilite prin tratate bi sau mulţi laterale înainte de apariţia unor diferende. Convenţia europeană pentru reglementarea paşnică a diferendelor din 1957 reglementează două tipuri de comisii internaţionale de conciliere, care se înfiinţează de părţi, dacă ele n-au convenit să supună diferendul comisiei permanente (art.5).[2]

Comisii permanente prestabilite deţin avantajul operativităţii, întrucât pot acţiona imediat ce s-a declanşat diferendul. Spre deosebire de acestea, comisiile ad-hoc deşi ar aduce supleţe şi flexibilitate în compunerea comisiei în conformitate cu cerinţele şi natura diferendului, ele se lovesc de greutăţile compunerii, pentru că din moment ce a izbucnit diferendul, de regulă relaţiile dintre statele respective sunt tensionate. Pentru evitarea acestui dezavantaj propunem următoarea soluţie: în raporturile bilaterale considerăm mai benefice comisii permanente pe care statele să aibă dreptul de a le adapta particularităţilor concrete a cauzei; cât priveşte cadrul multilateral considerăm preferabilă numirea unei comisii generale prestabilite de tipul listei permanente de conciliatori şi instituirea unor camere speciale ad-hoc.

Un dezavantaj al comisiilor permanente de conciliere constă în aceea că, constituindu-se înainte de ivirea diferendului, nu pot întruni cerinţele de calificare şi competenţă specializată. De aceea, considerăm binevenită acordarea părţilor dreptului de înlocuire membrului naţional cu o altă persoană care să posede cunoştinţele necesare în domeniul ce face obiectul diferendului, iar în unele cazuri, la lucrările comisiilor permanente să poată participa, fără drept de decizie, o serie de experţi şi tehnicieni care oferă cunoştinţe de specialitate.

Strâns legată de permanenţa comisiei este durata pentru care sunt numiţi membrii. Unele tratate prevăd denumirea lor pe o perioadă nelimitată (sistemul de la Loncarno), însă de cele mai deseori termenul prevăzut este determinat, de exemplu 3 ani. Pentru a li se asigura independenţa, în acest interval, membrii comisiei sunt irevocabili. Dacă la sfârşitul mandatului un membru nu este înlocuit, acesta se reînnoieşte în mod tacit pentru o durată egală.

Pentru a-şi putea exercita funcţiile de a fi protejaţi în exercitarea sarcinilor lor, membrilor comisiei de conciliere li se recunosc anumite imunităţi. De regulă, statul pe teritoriul căruia urmează

---

[1] Convenţia de la Viena cu Privire la Dreptul Tratatelor, încheiată la Viena la 23 mai 1969. (Publicată în ediţia oficială a Monitorului Oficial „Tratate Internaţionale", volumul 4, pag. 53). http://www.parlament.md/LinkClick.aspx?fileticket=4mKw8IxR66Y%3D (accesat la data 03.03.2018).

[2] Popescu D., Năstase A., Drept Internaţional public, Ediţie revăzută şi adăugită, Bucureşti, 1997, Casa de Editură şi Presă "Şansa", p.58.

să aibă loc şedinţa comisiei, asigură membrilor acesteia imunităţi de care se bucură membrii parlamentului său. Alegerea locului de întrunire a comisiei aparţine fie preşedintelui comisiei, fie părţilor în diferend. Locul de întrunire poate fi stabilit, în conformitate cu acordul părţilor, fie pe teritoriul uneia dintre părţi, dar de preferat într-un stat terţ, sau la sediul unei organizaţii internaţionale.

În ceea ce priveşte competenţa comisiilor de conciliere evidenţiem două momente: anchetarea faptelor şi găsirea unei soluţii. Dar totuşi nu putem limita competenţa comisiei la studierea chestiunilor de fapt; în preocupările lor trebuie să intre atât elucidarea chestiunilor de fapt, cât şi a celor de drept. Aceasta pentru bunul motiv că în practică nu este posibil a separa în mod absolut faptele de regulile de drept care le guvernează deoarece între ele există o strânsă legătură organică. Comisiile de conciliere examinează documentele prezentate de părţi, audiază martorii, fac expertize etc., la fel ca şi ancheta internaţională. În schimb, concilierea primeşte o competenţă mai largă în activitatea sa. Pe baza unei proceduri contradictorii ea încearcă să ajungă la o soluţie acceptabilă pentru ambele părţi, soluţie al cărei rezultat duce la soluţionarea în fond a litigiului.

În concepţia tratatelor de la Loncardo din 1925, comisia de conciliere avea ca misiune: elucidarea chestiunilor în discuţie şi în acest scop colectarea tuturor informaţiilor necesare pe baza anchetei; concilierea părţilor, spre a realiza un acord între ele; formularea propunerii de soluţionare şi informare a părţilor despre soluţia propusă, soluţie asupra căreia părţile sunt libere să se pronunţe. La sfârşitul lucrărilor, comisia elaborează raportul care consemnează fie împăcarea părţilor şi condiţiile acordului, fie imposibilitatea de a realiza o soluţionare.

Unele tratate prevăd împuternicirile comisiei de conciliere de a propune părţilor unele măsuri provizorii pe toată durata desfăşurării lucrărilor acesteia. Aceste măsuri interzic părţilor săvârşirea anumitor acte care ar împiedica soluţionarea diferendului sau ar agrava divergenţa existentă .

În principiu însă, când comisia funcţionează ca organ de conciliere propriu-zis, adică atunci când ea caută să stabilească o bază de înţelegere pentru a rezolva conflictul, ea poate fără a avea nevoie să ceară consimţământul părţilor să propună soluţii bazate nu numai pe echitate, ci şi inspirate de considerente de oportunitate.

Competenţa comisiei în ce priveşte propunerea soluţiei este, de asemenea, foarte largă. Soluţia poate fi sugerată fie sub forma unei recomandări generale, fie expunând părţilor într-o manieră mai precisă termenii aranjamentului care îi par convenabile.

Regulile de procedură specifice concilierii internaţionale îmbină flexibilitatea şi supleţea cu cerinţele de ordine şi disciplină ce constituie pentru părţi veritabile garanţii împotriva unor decizii arbitrare pe care ar putea să le formuleze comisia şi totodată întăresc imparţialitatea şi obiectivitate acesteia în desfăşurarea lucrărilor sale. Unii autori nu sunt de acord cu faptul că de obicei, în practică, concilierea se conduce după regulile de procedură specifice anchetei (când comisia acţionează ca organ de anchetă - în prima fază) şi arbitrajului (în cazul concilierii propriu-zise), optând pentru crearea unicităţii de reglementare absolut indispensabile concilierii internaţionale.

Temei pentru deschiderea lucrărilor de conciliere, serveşte sesizarea despre existenţa unui diferend, printr-o cerere adresată de comun acord de către părţile în diferend, preşedintelui comisiei. Prin urmare, părţile trebuie să colaboreze în această privinţă, deoarece nici una din ele nu are dreptul de a tergiversa soluţionarea paşnică prin refuzul de a exercita dreptul de a sesiza comisia. Aceasta corespunde caracterului general obligatoriu al principiului soluţionării paşnice, relevând totodată deplina libertate a părţilor în alegerea mijlocului concret de soluţionare a diferendului. În lipsa acordului dintre părţi, poate interveni sesizarea în mod unilateral de către una dintre părţi, în acest caz preşedintelui comisiei de conciliere îi revine sarcina de a notifica şi cealaltă parte. În cerere se indică obiectul diferendului şi însuşi cerinţa de a întreprinde măsuri în vederea rezolvării acestuia. Totodată, preşedintele convoacă pe toţi membrii comisiei, precum şi pe reprezentanţii părţilor pentru a trece la analiza şi soluţionarea părţilor litigiului. Părţile sunt reprezentate pe lângă comisie prin agenţi, care sunt un fel de intermediari între părţi şi comisie, de consilieri şi experţi.

Următoarea etapă a procedurii concilierii internaţionale este ancheta. Sarcina acesteia este examinarea tuturor circumstanţelor de fapt a diferendului, procedura desfaşurându-se în contradictoriu. Specific este faptul că această etapă are un rol facultativ, nefiind obligatorie atunci când părţile au prezentat toate materialele cauzei necesare şi toate dovezile au fost examinate. Dacă părţile consideră, după stabilirea împrejurărilor de fapt în cadrul anchetei, că divergenţa dintre ele este clarificată şi diferendul este rezolvat, procedura de conciliere poate lua sfârşit la această etapă (art.XXVI Pactului de la Bogota).

Concilierea propriu-zisă este o etapă de bază a activităţii comisiilor de conciliere, care constă în examinarea şi aprecierea probelor prezentate de părţi, precum şi a rezultatelor anchetei. În vederea examinării atente a faptelor, comisia de conciliere recurge în afara unor declaraţii scrise la citirea părţilor - prin agenţii lor, ajutaţi de experţi, consilieri - pentru audierea lor asupra problemei care face obiectul diferendului. Momentul de bază este - propunerea de către comisie a unei soluţii convenabile ambelor părţi, şi nu de a impune o asemenea soluţie. Pentru îndeplinirea acestei sarcini conciliatorii trebuie să se bucure de încrederea deplină a părţilor şi de colaborarea permanentă cu acestea. Pentru comisie, această reclamă: audierea tuturor reprezentanţilor celor două părţi în diferend, fără nici un fel de discriminare, precum şi citarea acestora numai cu consimţământul şi prin intermediul guvernului respectiv; stabilirea împrejurărilor de fapt şi efectuarea oricărei constatări la faţa locului numai în prezenţa agenţilor şi experţilor părţilor în diferend, ceea ce accentuează respectul suveranităţii şi neamestecul în treburile interne ale părţilor. La rândul lor statele trebuie să faciliteze lucrările comisiei furnizându-i toate documentele şi informaţiile necesare şi să permită audierea reprezentanţilor părţilor şi, după caz, cercetarea la faţa locului.

O altă regulă de procedură a concilierii priveşte caracterul secret al lucrărilor, care se desfăşoară ”cu uşile închise”, publicitatea fiind interzisă până ce rezultatul procedurii de conciliere nu este evident. De la această regulă se poate deroga numai pe baza umanităţii comisiei şi cu acordul părţilor. Regula secretului se extinde, în aceleaşi condiţii, şi asupra raportului comisiei de conciliere, precum şi a procesului-verbal care consemnează poziţia părţilor în diferend faţă de propunerile comisiei de conciliere, ele putând fi publicate doar cu consimţământul părţilor, în virtutea unei decizii a comisiei.

Ultima etapă a procedurii de conciliere este întocmirea unui raport, ale cărui concluzii trebuie să fie motivate, atât în fapt cât şi în drept, prin acesta propunându-se părţilor anumite ”aranjamente convenabile pe bază de concesii reciproce”.[1]

Pactul Saavedra-Lamas din 1933 a prevăzut că comisia de conciliere va emite raportul său în termen de un an de la prima sa întrunire, dacă părţile nu decid altfel. Odată întreruptă, procedura de conciliere nu se putea întrerupe decât prin reglementarea dintre părţi. În scopul de a comunica raportul său părţilor, comisia fixa acestora un termen care nu putea depăşi 6 luni, în care ele trebuiau să se pronunţe asupra bazelor reglementării propuse de către comisie. La expirarea acestui termen comisia constată într-un act final hotărârea părţilor.

Procedura de conciliere este încheiată în următoarele cazuri:

1. atunci când diferendul a fost rezolvat,

2. când părţile au acceptat sau o parte au respins recomandările din raport printr-o notificare scrisă adresată Secretarului General al ONU,

3. la expirarea unei perioade de 3 luni de la data comunicării raportului părţilor. Onorariile şi cheltuielile comisiei vor fi suportate de către părţile la diferend. Printr-un acord aplicabil numai diferendului respectiv, părţile la diferend pot conveni să deroge de la acesta procedură.[2]

Apărută în anii imediat următori conferinţelor de pace de la Haga din 1899 şi 1907, concilierea internaţională reprezintă o dezvoltare a principiilor ce au stat la baza comisiilor internaţională de

[1]Miga-Beşteliu Raluca, Drept internaţional. Introducere în drept internaţional public, Editura ALL Educaţional, 1997, p.311.

[2] Sîrcu D.. Modalităţi de soluţionare a diferendelor maritime. Revista Moldovenească de Drept Internaţional şi Relaţii Internaţionale, Nr.2, 2009, p.13.

anchetă. Prima formă mai evaluată a acestor comisii o găsim în tratatele Knox semnate de SUA în 1911 cu Anglia şi Franţa. Inovaţia prevăzută de aceste tratate constă în faptul că se forma dinainte o comisie permanentă a cărei sarcină era, ca pe lângă constatarea şi elucidarea faptelor, să facă recomandări sau sugestii părţilor pentru soluţionarea diferendelor.

Actul de naştere al concilierii internaţionale a fost semnat de statele continentului american odată cu încheierea tratatelor Bryan prin care părţile se angajau să supună unei comisii formată din cinci membri toate diferendele, de orice natură, care nu au putut fi reglementate prin tratative diplomatice. Importanţa specială a acestor tratate constă în aceea că statele se angajau dinainte de a declanşa ostilităţile până când comisia nu-şi va prezenta raportul şi încă o perioadă după aceea. Din acest motiv au fost denumite tratate "de îngheţare" (*cooling off treaties*).

Tratatele Bryan au constituit punctul de plecare pentru o serie de tratate colective, iniţiativa încheierii cărora a aparţinut continentului american. Astfel, în 1923, la Washington se încheie Tratatul colectiv de conciliere; tot în acelaşi an la Santiago se încheie Tratatul pentru prevenirea conflictelor între statele americane (Tratatul Gondra), care a încercat de a sistematiza Tratatele Bryan. Avantajele acestor două tratate colective constau în aceea că: erau expresia solidarităţii statelor americane şi conţineau prevederi care reglementau echitabil reprezentarea tuturor părţilor în comisiile de conciliere.

Competenţa comisiilor de conciliere a fost lărgită prin Convenţia panamericană de conciliere din 1929, care prevedea declanşarea procedurii de conciliere nu numai la cererea părţilor dar şi din oficiu, în cazul când comisia consideră posibilitatea unor tulburări în relaţiile dintre statele membre. Pactul Saavedras-Lamas din 1933, la rândul său, a instituit sistemul permanent de conciliere.

Dacă America este leagănul de naştere a concilierii, Europa este terenul pe care s-a dezvoltat. Dintre cele mai importante documente multilaterale menţionăm: Tratatele de la Locarno din 1925, care au stabilit în formă finală regulile de bază ale concilierii. Astfel, potrivit acestor tratate, care împărţeau diferendele în două grupe: cele în care erau revindecate drepturile şi toate celelalte diferende, - procedura concilierii avea o sferă foarte largă, în sensul că ea se aplica tuturor diferendelor ce nu aveau natură juridică şi, dacă părţile erau de acord, se aplica şi diferendelor juridice, înainte ca acestea să fie supuse arbitrajului sau justiţiei. Aceste documente neavând o aplicare în practică, a generat încheierea la 1928 la Geneva a Actului General privind reglementarea paşnică a diferendelor internaţionale. Capitolul 3 al acestui se referă la conciliere şi prevedea două categorii de comisii: permanente şi speciale. Competenţa comisiilor se extindea în principiu la toate categoriile de diferende. Importanţa acestui act denotă şi faptul că el a fost revizui de ONU în l949.

Prevederile Actului General de la Geneva au fost consacrate şi în Actul General de conciliere, arbitraj şi de reglementare judiciară, semnat la 1929 de statele membre ale Micii înţelegeri - România, Cehoslovacia şi Iugoslavia.

Într-un mod diferit a evaluat instituţia concilierii în contextul unor convenţii încheiate în cadrul ONU sau al unor acorduri care instituie şi o anumită structură organizatorică proprie, cum este de exemplu Convenţia privind eliminarea tuturor formelor de discriminare rasială în contextul acestei convenţii, procedura concilierii diferă faţă de practică în următoarele puncte esenţiale: obiectul diferendului poate constitui divergenţele dintre state în ce priveşte interpretarea convenţiei; sesizarea comisiei se efectuează prin intermediul Comitetului compus din 18 experţi; însuşi comisia este formată de către preşedintele Comitetului. Prevederi similare cu privire la procedura concilierii sunt supuse şi în Pactul cu privire la drepturile civile şi politice. Procedura desfăşurării lucrărilor de conciliere este prevăzută şi în Convenţia asupra dreptului tratatelor din 1969, despre care noi deja am vorbit.

Comisiile de consiliere, de-a lungul existenţei sale, au soluţionat un număr limitat de cazuri. În majoritatea lor, obiectul acestora au constituit: interpretarea tratatelor, probleme de contrabandă, suprataxă, de drept maritim, de împrumuturi etc. Numeroşi autori au văzut acest eşec în caracterul excesiv tehnic al instituţiei, în apropierea sa de arbitraj. Conform opiniei altor autori, concilierea nu se aplică în practice statelor din simplul motiv că părţile preferă să soluţioneze conflictul sau pe calea

negocierilor directe, sau să se adreseze la mijloacele jurisdicţionale care au preluat funcţia comisiei de conciliere - examinarea circumstanţelor de fapt a diferendului. Manley O. Hudson spune că cunoaştem un număr mic de cazuri a concilierii internaţionale, numai din simplul motiv că întreaga procedură precum şi rezultatele a acesteia, adică raportul, nu se publică şi rămân secrete, însăşi autorul relevă doar şase cazuri de soluţionare a diferendului prin intermediul concilierii internaţionale, în perioade de la 1913 până la 1944. Pentru acesta evidenţiem: trei litigii cu privire la interpretarea tratatelor din domeniul comerţului internaţional dintre Germania şi Lituania din 1931, Franţa şi Portugalia din 1928 şi Danemarca şi Lituania din 1938; un caz de contrabandă dintre Belgia şi Paraguai din 1929; incidentul "Vanguardia" dintre Bolivia şi Paraguai din 1929; şi un incident de frontieră între Republica Dominicană şi Haiti din 1937.

În ce priveşte perioada după cel de-al doilea război mondial, a pierdut importanţa deoarece statele, în scopul soluţionării pe cale paşnică a diferendelor dintre ele, preferă să recurgă la oficiile organizaţiilor internaţionale. Ca exemplu menţionăm Conflictul teritorial dintre Maroc şi Algeria din 1963. În baza recomandărilor Organizaţiei Unităţii Africane, între părţi au avut loc negocieri prealabile la care ele au convenit să recurgă la serviciile comisiei mixte compuse din reprezentanţii acestor două state.

Alt exemplu este incidentul dintre Israel şi Siria din 1951 cu privire la determinarea frontierei. Ca rezultat a fost creată o comisie mixtă pentru rezolvarea diferendului (Mixed Armistice Commission) în sarcinile căreia intra şi examinarea statului zonei demilitarizate Dan. Comisia a avut trei şedinţe dar din cauza neinteresării Israelului de a soluţiona diferendul, toate aceste încercări au eşuat.

În concluzie, considerăm că consilierea internaţională este un mijloc important de soluţionare a unor diferende care implică examinarea circumstanţelor de fapt, fapt care se dovedeşte prin numeroase tratate ce reglementează această procedură. Acest mijloc este foarte convenabil statelor aflate în diferend, deoarece se efectuează în conformitate cu procedura judiciară, deci presupune examinarea obiectivă a tuturor circumstanţelor cauzei, dar în acelaşi moment soluţia pronunţată nu are efect obligatoriu pentru părţi.

Referinţe bibliografice

1. Bolintineanu Alexandru, Năstase Adrian, Aurescu Bogdan. Drept internaţional contemporan. Bucureşti: Editura ALL BECK, 2000, p. 190.
2. Cloşca Ionel, Despre diferendele internaţionale şi caile soluţionării lor, Editura Ştiinţifică, Bucureşti, 1973, p.121.
3. Convenţia de la Viena cu Privire la Dreptul Tratatelor, încheiată la Viena la 23 mai 1969. (Publicată în ediţia oficială a Monitorului Oficial „Tratate Internaţionale", volumul 4, pag. 53). http://www.parlament.md/LinkClick.aspx?fileticket=4mKw8IxR66Y%3D (accesat la data 03.03.2018).
4. Daşcovici Nicolae, Organizarea păcii şi ONU, editată de U.N.S.R., Bucureşti, 1948, p.200.
5. Miga-Beşteliu Raluca, Drept internaţional. Introducere în drept internaţional public, Editura ALL Educaţional, 1997, p.311.
6. Nicu Marţian, Drept internaţional public, vol.2., Ed. Chemarea, Iaşi, 1996, p. 171.
7. Popescu Dumitra, Năstase Adrian, Drept Internaţional public, Ediţie revăzută şi adăugită, Bucureşti, 1997, Casa de Editură şi Presă "Şansa", p.58.
8. Popescu Dumitra. Drept internaţional public. Vol. II. Bucureşti: Editura Universităţii „Titu Maiorescu", 2004, p. 101.
9. Sîrcu Diana. Modalităţi de soluţionare a diferendelor maritime. Revista Moldovenească de Drept Internaţional şi Relaţii Internaţionale, Nr.2, 2009, p.13.